

Pomier Hiztegiaren datazio arazoez

Ricardo Gómez
*MLV*5en 1. mintegia
Gasteiz, 2018/12/19

Egitura

1. Pomier Hiztegiak zenbait datu
2. Dataz dakigukeena
3. Datazioa zertxobait zehazteko saioa
4. Hitz eratorriak datazioaren lagungarri
5. Ondorioak

1. Pomier Hiztegia (PH)

- Eskuizkribua, izengabea, datagabea
- Bizkaiko Foru Aldundiaren Liburutegian
- 187 or., 3.443 sarrera eta azpisarrera (64)
- Euskara-gaztelania
- Alfabetikoa (A), amaitu gabe (*vesoa*)
- Gipuzkeraz
- Fraseologia ugari

17

Aitari	Padre
Amari	Madre
Anayari	Hermano
Arribari	Hermana
Arriari	Pescado
Arroari	Buzo, Arno, Buzico
Ardoari	Vino
Arxautzari	Nuevo
Arriari	Piedra
Arxaltzari	Peñasco
Arxiari	Oveja
Arxiomeari	Cordero
Arxazalari	Vña
Arxaguiari	Carne
Aquiñari	Muela
Arxantzari	Pera
Aguercari	Viejo
Arroari	Vieja

Bequixatu inori.	Fixar los ojos
Berac ocasiona paraxuen.	El mismo
	fraguo el motin.
Buxutic jauitcea.	Frenesi
Buxutic jauia	Frenetico
Bata bestearen auxpecoa	Frontero
	3 Los.
Balio guchico gauza.	Frustreria
Bi batean jayoa.	Emelos Me
	3 lizo
Beleac cantatu.	Enazar el Cuervo
Buztinezco, luxra.	Lieda
Bizarra, alearen gañecoa.	Hollejo
Bizarra	Hombro
Baxatzaco gauza.	Hortaliza.
Berxitu	Inovar
Baxumbea	Interior
Burlatu	Inguetear
Batetan	Juntamente
Batu	Juntos

2. Dataz dakigukeena (I)

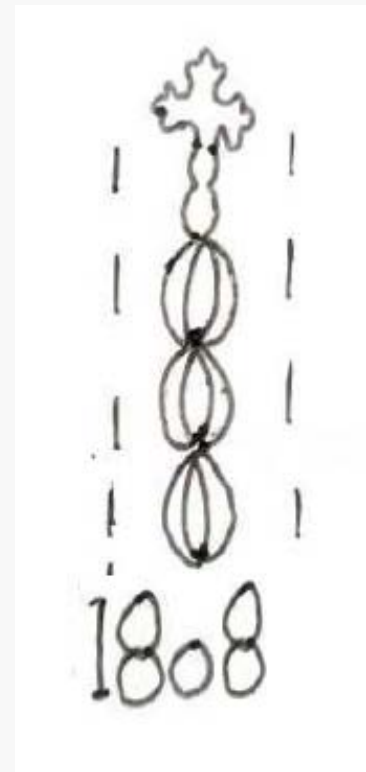
- BFLko katalogoan: “ca. 1701-1750”
- Iturria:
 - Valeriano Requejoren *Thesaurus hispanolatinus* (THL)
 - Tradizio konplexua: Bravo (1590?) → Salas (1645...) → Requejo (1729...)
 - PHren iturria, ziurrenik, Requejo (1729)
 - ***Post quem data: 1729***

2. Dataz dakigukeena (II)

■ Ur-markak:

- 1808

■ *Ante quem data: ca. 1830*

3. Datazioa zertxobait zehazteko saioa (I)

- **Proposamena:** 1729-1745 bitartean
- **Hipotesia:**
 - Egileak ez zuen *HH* ezagutzen
- **Abiapuntuak:**
 1. Eskuizkribua kopia da
 2. Egilea letratua zen
 3. Gipuzkoar letratu batek *HH* ezagutuko zuen

Eskuizkribua kopia da

Lalepenta
Lauzaren bat despeitu. Conduir alguna
cosa.
Lauzaren despeida. Conclusion

Marcuxia. Refija.

Muru. Keso. Muru eman. Ke-
san.

Yasaordea. --- Laval.

3. Datazioa zertxobait zehazteko saioa (II)

■ Kanpoko argudioak:

- *HH* eskura izanik, norik prestatuko luke *PH* moduko hiztegirik?
- Eta *PH* prestatuz gero, *HH* erabili gabe?

■ Barneko argudioak:

- Hitz berri “larramenditarrik” ez.
- Perifrasi ugari, *HHn* ordainak izanik.
- Ezohiko maileguak, *HHn* ordain jatorrak izanik.
- Hitz eratorri ugari, baina oso gutxitan *HH*rekin bat.

Perifrasa ugari

	<i>PH</i>		<i>HH</i>
397	<i>bata bestearen aurrecoac</i>	fronterizos	<i>aurquecoa, aurquetara, aurrecoa, aurretarra</i>
399	<i>bi batean jayoac</i>	gemelos, mellizos	<i>biquia, bizquia, biroquia</i>
405	<i>baratzaco gauza</i>	hortaliza	<i>barazquia, barazbelarra</i>
427	<i>beguira daudenac edo zelatariac</i>	mirones	<i>icuzalea</i>
439	<i>bota larruzcoa</i>	odre	<i>zaguia</i>
441	<i>baratzaco arra</i>	oruga	<i>beldarra</i>
446	<i>biatzarequin becoquian ematen dan golpea</i>	papirote	<i>elocada, papirotea</i>
455	<i>begui bustiac dituena</i>	pitañoso	<i>macartsua</i>
460	<i>biar dan gauza ecarcen duena</i>	próvido	<i>artatsua, letartatsua, arretatsua</i>
475	<i>barrumbeco gauza atera-arazo</i>	sonsacar	<i>sonsacatu, eralqui, idaroqui</i>

Ezohiko maileguak

	<i>PH</i>		<i>HH</i>
557	<i>compañia eguin</i>	aliarse con otro	<i>batú, balleratú</i>
558	<i>compañia</i>	alianza	<i>batzundea, batzea, batutzea, balleratzea</i>
[767	<i>deseguin</i>	deshacer	<i>deseguin]</i>
768	<i>destruitua</i>	desecho	<i>deseguiña</i>
2727	<i>pantorrilla</i>	pantorrilla	<i>aztala, guidalla, bermea, zancoa, zangoarraua</i>

4. Hitz eratorriak datazioaren lagungarri (I)

■ Hitz eratorriak *PHn*:

- 430 hitz eratorri (3.443 sarreren % 12,5en)
- 333 hitz eratorri desberdin
- 30 atzizki eta 1 aurrizki
- Emankorrenak:
 - **-tasun** [46]
 - **-tzaile** [26]
 - **-ka** [22]
 - **-gile** [17]
 - **-ari** [16]
 - **-garri** [15]
 - **-toki** [14]

4. Hitz eratorriak datazioaren lagungarri (II)

- Larramendiren atzizki tipikorik ez:
 - *-kinde, -kida(tu), -kin(tza), -dal/-ta...*
- Maiz bat-etortzerik ez
- Bat-etortzeetan:
 - Aldaera desberdina
 - Adiera (= gaztelania) desberdina
 - Bat-etortze “jatorra”

4. Hitz eratorriak datazioaren lagungarri (III)

■ **-GARRI** [15]

- Bat-etortzerik ez [3]
- Bat-etortzeak:
 - Adiera (= gaztelania) desberdina [5]
 - Aldaera eta adiera desberdina [3]
 - Bat-etortze “jatorrak” [2]
 - Zalantzazkoak [2]

4. Hitz eratorriak datazioaren lagungarri (IV)

■ -GILE [17]

- Bat-etortzerik ez [7]. **5 hapax!!**
- Bat-etortzeak:
 - Adiera (= gaztelania) desberdina [2]
 - Aldaera eta adiera desberdina [2]
 - Bat-etortze “jatorrak” [2]
 - Zalantzazkoak [4]

5. Ondorioak

- Datatzeko proposamena: 1729-1745
- Kanpoko argudioak
- Barneko argudioak
- Banaka hartuta vs. multzo osoa

Eskerrik asko!

ricardo.gomez@ehu.eus